

Gimnazija "Vuk Karadžić" Trstenik

SEMINARSKI RAD

Iz Primene računara

Tema

Antička Makedonija

Nastavnik:

Gordana Antić

Učenici:

Aleksandar Stevanovski

Lazar Ratajac

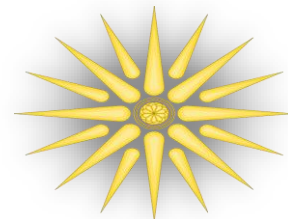
Trstenik, 2022

Antička Makedonija

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Istorija	4
2.1. Filip II	4
2.2. Aleksandar Veliki	5
3. Vojska	7
4. Valuta, finansije i resursi	10
5. Zaključak	11
6. Literatura i reference	12

Antička Makedonija

1. Uvod

Antička Makedonija (stmak. Μακεδονία), bila je antička grčka kraljevina sa centrom u severoistočnom delu današnje Grčke, a graničila se sa antičkim Eiprusom na zapadu, antičkom Paeonijom na severu, Trakijom na istoku i Tesalijom na jugu. Uspon Makedonije, od malog perifernog kraljevstva do dominacije u helenskom svetu dogodio se za vreme *Filipa II*, a tokom vladavine **Aleksandra Velikog** postala je najjača država u tadašnjem svetu.

Ime **Makedonija** (grčki: Makedonia, Makedonia) potiče od etnonima Makedones (Makedones), koji je sam po sebi izveden od starogrčkog prideva makednos (ime makednos, takođe srodan narodu), što znači „srodan narodu srodan narodu“. (Herodot), a moguće je i opis starih Makedonaca. Najverovatnije je srodan pridevu *makros* (*makros*), što znači „*dug*“ ili „*visok*“ na **starogrčkom**. Veruje se da je ime prvobitno značilo ili „*gorci*“, „*oni visoki*“ ili „*visoki odrasli muškarci*“. Lingvista **Robert S. P. Beekes** tvrdi da su oba termina predgrčkog supstratnog porekla i da se ne mogu objasniti u smislu indoevropske morfologije, međutim **Filip De Dekker** odbacuje Beekesove argumente kao nedovoljne.

Figura 1.1

Antička Makedonija

2. Istorija

2.1. Filip II

Dolazak na vlast **Filipa II**, označava veliki preokret u istoriji Makedonije i Helenskog sveta uopšte. Makedonija postaje najmoćnija država na Balkanu. Na samom početku svoje vladavine, Filip oslobađa Makedoniju od pritiska severnih varvara. On pobeđuje Ilire i oduzima im zemlje sve do Ohridskog jezera. Ukida lokalne dinastije na severu zemlje i time učvršćuje jedinstvo države. Filip Drugi reorganizuje dotadašnju vojsku seljaka i stvara čuvene falange, odred pešaka raspoređenih u zbijenim i dubokim redovima, naoružanih sa oko 5 metara dugim kopljima (sarisi). Ovako raspoređen odred pešaka sada nastupa kao jedna celina, borbena i disciplinovana, a naročito uvežbana stalnom obukom i ratovima.

Filip II Makedonski (grč. Φίλιππος Β΄ της Μακεδονίας) (382—336. p. n. e.) je bio kralj Makedonije od 359. do 336. p. n. e. Bio je otac **Aleksandra Velikog**. Filip je ubijen na svadbi svoje kćerke Kleopatre u Egama, uz prisustvo mnogih zvaničnika iz Grčke. Kako i zašto je došlo do atentata na Filipa do danas nije pouzdano razjašnjeno.

Vladavina **Filipa II Makedonskog**, predstavljala je najkrupniji preokret u razvoju helenskog sveta u poznatoj istoriji. Bio je prvi koji je ujedinio grčke polise-državice. On je bio taj koji je učvrstio temelje za buduće svetsko carstvo koje je ostvario njegov sin **Aleksandar Makedonski**.

Figura 2.1.1

Antička Makedonija

2.2. Aleksandar Veliki

Figura 2.2.1

Aleksandar III Makedonski (stgrč. Ἀλέξανδρος, *Alexandros*; 20/21. jul 356. p. n. e. — 10/11. jun 323. p. n. e.), poznatiji kao **Aleksandar Veliki**, bio je kralj starogrčkog kraljevstva Makedonije. Nasledio je svog oca **Filipa II** na prestolu 336. p. n. e. u dobi od 20 godina, i proveo je većinu godina vladavine u dugotrajnom vojnom pohodu širom zapadne Azije i Egipta. Do svoje tridesete godine stvorio je jedno od najvećih carstava u istoriji, koje se protezalo od Grčke do severozapadne Indije Bio je **neporažen u bitkama** i smatra se jednim od **najvećih** i **najuspešnijih** vojnih komandanata u istoriji.

Do 16. godine, Aleksandra je podučavao **Aristotel**. Godine **335. p. n. e.**, ubrzo nakon što je preuzeo kraljevsku vlast nad Makedonijom, krenuo je u pohod na Balkan i ponovo uspostavio kontrolu nad Trakijom i Ilirijom pre nego što je krenuo na grad Tebu, koji je kasnije uništen u borbi. Aleksandar je tada vodio Korintski savez i iskoristio je svoj autoritet da pokrene panhelenski projekat koji je predvideo njegov otac, preuzimajući vođstvo nad svim Grcima u njihovom osvajanju Persije.

Godine **334. p. n. e.**, napao je Ahemenidsko Persijsko carstvo i započeo niz osvajачkih pohoda koji su trajali 10 godina. Nakon osvajanja Male Azije, Aleksandar je slomio moć Ahemenidske Persije u nizu odlučujućih bitaka, uključujući one kod Isa i Gaugamele; potom je zbacio **Darija III** sa prestola i osvojio Ahemenidsko carstvo u celosti. Nakon pada Persije, Makedonsko carstvo je držalo ogroman deo teritorije između Jadranskog mora i reke Ind. Aleksandar je nastojao da stigne do „kraja sveta i Velikog spoljnog mora“ i napao je Indiju 326. p. n. e., postigavši važnu pobjedu nad Porusom, antičkim indijskim kraljem današnjeg Pandžaba, u bici na Hidaspu. Zbog zahteva svojih trupa koje su bile nostalgичne za domom, on se na kraju vratio kod reke Beas i kasnije **umro 323. p. n. e. u Vavilonu**, gradu Mesopotamije koji je planirao da uspostavi kao prestonicu svog carstva. Aleksandrova smrt ostavila je neizvršenu dodatnu seriju

Antička Makedonija

planiranih vojnih i trgovačkih pohoda koji bi započeli grčkom invazijom na Arabiju. U godinama nakon njegove smrti, niz građanskih ratova izbio je širom Makedonskog carstva, što je na kraju dovelo do njegovog raspada od strane Dijadosa.

Sa njegovom smrću koja je označila početak Helenističkog perioda. Aleksandrovo nasleđe uključuje kulturnu difuziju i sinkretizam koji su izazvali njegovi osvajajući pohodi, kao što su grčko-budizam i helenistički judaizam. Osnovao je više od dvadeset gradova koji su nosili njegovo ime, od kojih je najistaknutiji grad **Aleksandrija** u Egiptu. Aleksandrovo naseljavanje grčkih kolonista i rezultirajuće širenje grčke kulture dovelo je do ogromne dominacije Helenističke civilizacije i uticaja sve do Indijskog potkontinenta. Helenistički period se razvio kroz Rimsko carstvo u modernu zapadnu kulturu. Grčki jezik je postao *lingua franca* regiona i bio je dominantan jezik Vizantijskog carstva sve do njegovog kolapsa sredinom 15. veka nove ere. Zajednice grčkog govornog područja u centralnoj Anadoliji i u dalekoj istočnoj Anadoliji opstale su do genocida nad Grcima tokom 1910-ih i ranih 1920-ih, kao i do razmene grčko-turskog stanovništva sredinom 1920-ih. Aleksandar je postao legendaran kao klasičan heroj po uzoru na Ahila, koji je istaknut u istorijskim i mitskim tradicijama i grčke i negrčke kulture. Njegova vojna dostignuća i neviđeni trajni uspjesi u bitkama učinili su ga merom sa kojom će se porediti mnoge kasnije vojskovođe, a njegove taktike ostaju značajan predmet proučavanja na vojnim akademijama širom sveta.

Figura 2.2.2

Antička Makedonija

3. Vojska

Nakon što je proveo **godine** kao politički talac u Tebi, Filip II je nastojao da imitira grčki primer borilačkih vežbi i izdavanja standardne opreme za građansku vojsku, i uspeo je da transformiše makedonsku vojsku iz nametnute sile neprofesionalnih farmera u dobro obučenu, profesionalna vojska. Filip II je usvojio neke od vojnih taktika svojih neprijatelja, kao što je embolon (leteći klin) konjička formacija Skita. Njegova pešadija je nosila peltai štitove koji su zamenili ranije štitove u aspis stilu, bili su opremljeni **zaštitnim šlemovima**, čvarcima¹ i ili kirasnim naprsnicima ili kottibos trakama za stomak, i naoružani sarisa štukama i bodežima kao sekundarnim oružjem, sastavljen od ručno biranih ljudi iz redova pežetairoja, formirani su za vreme vladavine Filipa II i nastavljeni su tokom vladavine Aleksandra Velikog. Filip II je takođe bio odgovoran za uspostavljanje kraljevske telohranitelje (somatofilake).

Figura 3.1

Za svoje lakše raketne trupe, Filip II je angažovao plaćene **kritske strelce**, kao i tračke, peonske i ilirske bacače koplja, pračke i strelce. Angažovao je **inženjere** kao što su **Poliid** iz Tesalije i **Dijade** iz Pele, koji su bili sposobni da naprave najsavremenije opsadne mašine i artiljeriju koja je ispaljivala velike munje. Nakon sticanja unosnih rudnika u Krinidesu (preimenovanom u Filipi), kraljevska riznica je mogla da priušti da postavi stalnu, profesionalnu stalnu vojsku. Povećanje državnih prihoda pod Filipom II omogućilo je Makedoncima da po prvi put izgrade malu mornaricu, koja je uključivala **trireme**.

Jedine makedonske konjičke jedinice potvrđene pod Aleksandrom bile su prateća konjica, ali je on formirao **hipparhiju** (tj. jedinicu od nekoliko stotina konjanika) od prateće konjice sastavljene u potpunosti od etničkih Persijanaca tokom pohoda u Aziji. Kada je krenuo sa svojim snagama u Aziju, Aleksandar je doveo 1800 konjanika iz Makedonije, 1800 konjanika iz Tesalije, 600 konjanika iz ostatka Grčke i 900 **prodromoja konjanika iz Trakije**. **Antipatar** je bio u

¹ Misli se na deo opreme, ne na hranu.

Antička Makedonija

moćnosti da brzo podigne snagu od 600 domaćih makedonskih konjanika da se bore u Lamijskom ratu kada je on počeo 323. pre Hrista. Najelitniji članovi Aleksandrovog hipaspistaia su označeni kao *agema*, a novi termin za *hipaspistai* se pojavio nakon bitke kod *Gaugamele 331. pre Hrista: argiraspidi* (srebrni štitovi). Ovaj poslednji je nastavio da služi i posle vladavine Aleksandra Velikog i možda je bio azijskog porekla. Sve u svemu, njegova pešadija sa *falangom*² koja je imala štuke brojala je oko 12.000 ljudi, od kojih su 3.000 bili elitni *hipapisti* i 9.000 *pežetairoi*. Aleksandar je nastavio da koristi kritske strelce i uveo u vojsku autohtone makedonske strelce. Nakon bitke kod Gaugamele, strelci zapadnoazijskog porekla postali su uobičajena pojava.

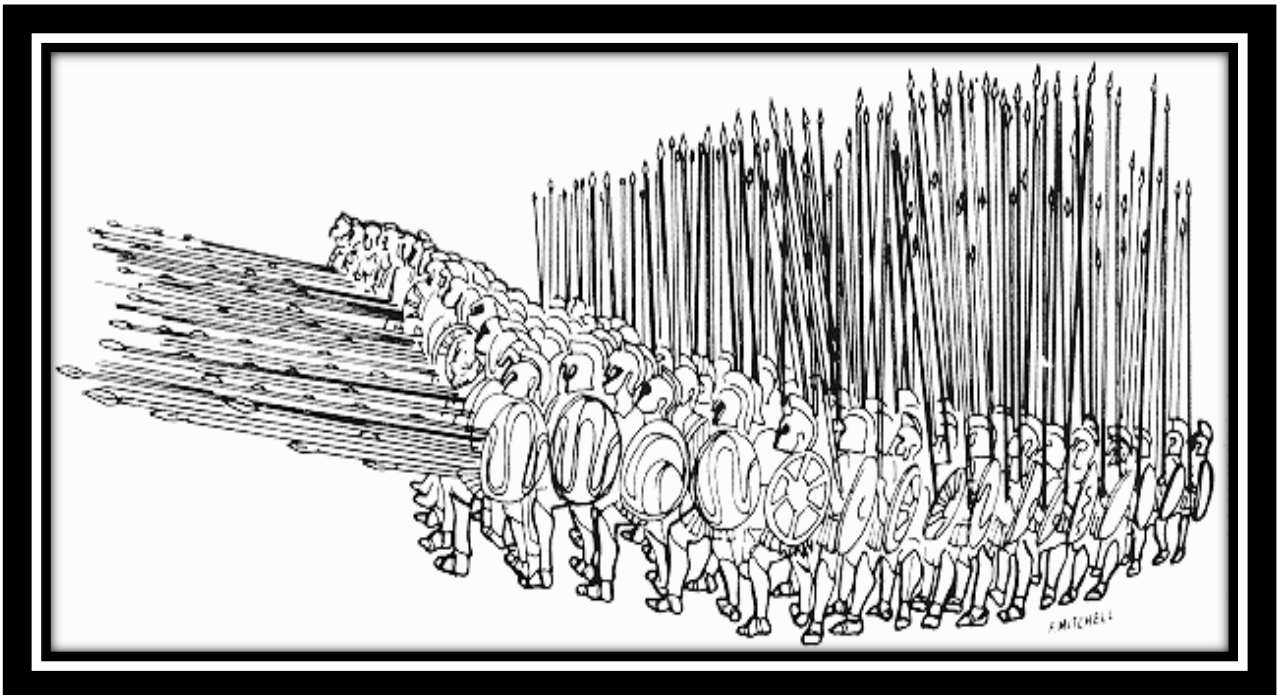

Figura 3.2

Makedonska falanga je predstavljala zbijeni i zakošeni borbeni poredak sastavljen od teško naoružanih kopljanika, koji je činio glavnu udarnu snagu u makedonskoj vojsci. Za njen nastanak zaslužan je **Filip II Makedonski**, koji je, prema Diodoru sa Sicilije (Diod., XVI, 3. 1-3), izvršio vojnu reformu makedonskih snaga u nameri da ojača Makedoniju radi efikasnijeg delovanja protiv spoljašnjih neprijatelja,

² Prevedeno sa Grčkog: bukvalno značenje **panj**

Antička Makedonija

Ishod	Datum	Rat	Bitka	Tip	Zemlja (danas)	Rang
Pobeda	2. Avgust 338 BC	Osvajanje Grčke (Filip II)	Kaeronea	Bitka	Grčka	Princ
Pobeda	335 BC	Balkanska kampanja	Haemus	Bitka	Bugarska	Kralj
Pobeda	Decembar 335 BC	Balkanska kampanja	Pelijum	Opsada	Albanija	Kralj
Pobeda	Decembar 335 BC	Balkanska kampanja	Teba	Bitka	Grčka	Kralj
Pobeda	Maj 334 BC	Persijska kampanja	Granikus	Bitka	Turska	Kralj
Pobeda	334 BC	Persijska kampanja	Milet	Opsada	Turska	Kralj
Pobeda	335 BC	Persijska kampanja	Halikarnasus	Opsada	Turska	Kralj
Pobeda	5 Novembar 333 BC	Persijska kampanja	Issus	Bitka	Turska	Kralj
Pobeda	Januar – Jul 332 BC	Persijska kampanja	Tir	Opsada	Lebanon	Kralj
Pobeda	Oktobar 332 BC	Persijska kampanja	Gaza	Opsada	Palestina	Kralj
Pobeda	1 Oktobar 331 BC	Persijska kampanja	Gaugamela	Bitka	Iraq	Kralj
Pobeda	Decembar 331 BC	Persijska kampanja	Uxian Defile	Bitka	Iran	Kralj
Pobeda	20. Januar 330 BC	Persijska kampanja	Persijska Kapija	Bitka	Iran	Kralj
Pobeda	329 BC	Persijska kampanja	Kiropolis	Opsada	Turkmenistan	Kralj
Pobeda	Oktobar 329 BC	Persijska kampanja	Jahartes	Bitka	Uzbekistan	Kralj
Pobeda	327 BC	Persijska kampanja	Sogidijski Kamen	Opsada	Uzbekistan	Kralj
Pobeda	Maj 327 – Mart 326 BC	Indijska kampanja	Kophenska Kampanja	Ekspedicija	Afganistan i Pakistan	Kralj
Pobeda	April 326 BC	Indijska kampanja	Aornos	Opsada	Pakistan	Kralj
Pobeda	Maj 326 BC	Indijska kampanja	Hydaspes	Bitka	Pakistan	Kralj
Pobeda	Novembar 326 – Februar 325 BC	Indijska kampanja	Multan	Opsada	Pakistan	Kralj

Antička Makedonija

4. Valuta, finansije i resursi

Kovanje srebrnog novca počelo je za vreme vladavine *Aleksandra I* kao sredstva za *plaćanje kraljevskih izdataka*. Arhelaj I je povećao sadržaj srebra u svom novcu, kao i kovao bakarni novac da bi promovisao spoljnu i domaću trgovinu. Kovanje novca značajno se povećalo za vreme vladavine **Filipa II i Aleksandra Velikog**, posebno nakon povećanja državnih prihoda nakon zauzimanja brda *Pangaion*. Tokom helenističkog perioda, kraljevske kuće Makedonije, Ptolemejskog Egipta i Pergamskog kraljevstva su imale punu monopolsku kontrolu nad rudarskim aktivnostima, uglavnom da bi obezbedile finansiranje svojih armija. Do kraja osvajanja Aleksandra Velikog, skoro *trideset kovnica novca* koje se protežu od Makedonije do Vavilona proizvodilo je standardne novčiće. Pravo kovanja novca delile su centralne i neke lokalne samouprave, odnosno autonomne opštinske vlade *Soluna, Pele i Amfipolja* u okviru Makedonske zajednice. Makedonci su takođe prvi izdali različite novčiće za unutrašnji i spoljni opticaj.

Figura 4.1

Antička Makedonija

5. Zaključak

Vladavina Filipa II i Aleksandra Velikog bila je svedok propasti klasične Grčke i rađanja helenističke civilizacije, nakon širenja grčke kulture na **Bliski istok** tokom i posle *Aleksandrovih osvajanja*. **Makedonci** su tada migrirali u Egipat i delove Azije, ali je intenzivna kolonizacija stranih zemalja oslabila raspoloživu ljudsku snagu u samoj Makedoniji, oslabila je kraljevstvo u borbi sa drugim helenističkim silama i doprinela njegovom padu i osvajanju od strane Rimljana. Međutim, širenje grčke kulture i jezika zacementirano Aleksandrovim osvajanjima u zapadnoj Aziji i severnoj Africi poslužilo je kao „preduslov“ za kasniju rimsku ekspanziju na ove teritorije i celokupnu osnovu za Vizantijsko carstvo.

Figura 5.1

Antička Makedonija

6. Literatura i reference

- * https://en.wikipedia.org/wiki/Alexander_the_Great
- * [https://en.wikipedia.org/wiki/Macedonia_\(ancient_kingdom\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Macedonia_(ancient_kingdom))
- * https://en.wikipedia.org/wiki/Philip_II_of_Macedon
- * https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%BF_II_%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8
- * https://sr.m.wikipedia.org/sr-ec/%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0_%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%98%D0%B0
- * https://sr.m.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80_%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8
- * <https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/11/region/1901751/makedonska-anticka-prica.html>
- * <http://www.urbis-libnet.org/vufind/Record/Deutsches%20Archaeologisches%20Institut.DAI001334620>
- * <https://ilirikon.wordpress.com/2019/10/08/anticka-makedonija/>
- * <https://www.bbc.com/serbian/lat/balkan-47378142>
- * <https://www.telegraf.rs/putovanja/grckanje/3251090-biser-grcke-makedonije-svako-kopotice-iz-ovog-malog-grad-a-to-sa-ponosom-istice>